

HÄLLESTADS- BYGDEN

ÅRGÅNG 54
NR 1, 2025

ÅRSSKRIFT
HÄLLESTADS HEMBYGDSFÖRENING

Hällestadabygden - Nr I 2025

Några ord från ordföranden

Mitt första år som ordförande har varit spännande och händelserikt. Vår vackra hembygdspark var plats för det traditionsenliga och välbesökta nationaldagsfirandet. Den var också plats för Hällestadsgårdens vänners årliga smörgåstårta. Helleste Marken var också välbesökt och kålsoppa gick snabbt åt.

Onsdagsgruppen jobbar oförtrutet vidare med våra hus, träd och gräsmattor. Vår grannfastighet och blivande bygdegård har fått nya garageportar och en del rivningsarbeten har utförts. Det ska bli spännande med upprustningen där hembygdsföreningen kommer att få tillgång till större lokaler för olika evenemang och möten. Följ gärna arbetet på vår hemsida.

Våra aktiviteter kring gruvstugan utvecklas vidare och vi har ett gott samarbete med kommunen och Holmen. Skyltning är på plats från 51:an. Vandringslederna har fått nya informationsskyltar. En intressant föreläsning om Polhem genomfördes i Kulturhuset.

Nämnas måste också det lyckade 150-årsfirandet av järnvägen. En intressant teknikutveckling som hade stor betydelse för utveckling av bygden. Hembygdsföreningen bidrar med nya skrifter inom området.

Avslutningsvis vill jag tacka för alla ideella insatser under det gångna året. Allt engagemang visar att hembygdsföreningarna är en viktig mötesplats där man knyter ihop dåtid, nutid och framtid.

Sune Horkeby

Ansvarig utgivare: Styrelsen för Hällestads Hembygdsförening
E-post: hembygden.hallestad@gmail.com
Hemsida: <https://www.hembygd.se/hallestads-hembygdsforening>
Facebook: <https://www.facebook.com/hallestadhembygd>
Bygdegården: <https://www.facebook.com/groups/735314287758807>
Bankgiro medlemsavgift: 5054-3487
Bankgiro övriga betalningar: 2556-421
ISSN 203-2048 Tryckt version
ISSN 3035-6695 Digital version
Omslagsbild: Sonstorps bruk, Per-Olov Petersson
Bilder: Järnvägsmuseum, Örebro länsmuseum

Verksamhetsberättelse för 2024

Förkortad version

Styrelsens sammansättning

Ordförande: Sune Horkeby
Kassör: John Haraldsson
Sekreterare: Eva Haraldsson
Ledamot: Hans Skoglund
Ledamot: Hans Lindberg

Suppleant: Per Olov Petersson
Suppleant: Marianne Henriksson
Suppleant: Birgitta Andersson
Suppleant: Vakant
Suppleant: Vakant

Årsmöte

Ordinarie årsmöte genomfördes den 13 mars 2024 i Hällestads församlingshem. Mötesordförande var Gösta Johansson och protokollet fördes av Rebecca Lewis.

Möten och sammankomster

Styrelsen har under verksamhetsåret 2024 hållit åtta protokollförda möten.

Föreningsfunktionärer

Valberedning: Vakant.
Hemsida och Facebook: Hans Lindberg.

Representation

Marknadsalliansen: John Haraldsson och Eva Haraldsson.

Nationaldagskommitté: Eva Haraldsson.

Hällestadsgårdens vänner: Birgitta Andersson och Birgitta Hammar.

Gruvstugan: P-O Petersson och Hans Lindberg.

Vid Hembygdsförbundets Höstkonferens 28 sept. deltog Sune Horkeby.

Hembygdsgården

Onsdagsgruppen har haft 29 träffar från mars – oktober.

Nationaldagsfirande var den 6 juni.

Hellste' marken var den 10 augusti.

Föreläsningen om "Christofer Polhem,

entreprenörernas entreprenör" med Michael Lindgren i Kulturhuset Finspång den 17 september.

Tillsammans med Hällestadsgårdens vänner ordnades kyrkkaffe i Församlingshemmet på Pingstdagen den 19 maj, utflykt för Hällestadsgårdens boende den 17 juni och eftermiddagsfika med underhållning av Ulf Holmertz på Hällestadsgården den 23 nov.

Gruvstugan

Nyinvigning av Gruvstugan och vandringssleder skedde den 2 juni. Guidningar i samarbete med Finspångs kommun har skett vid Gruvstugan vid fem tillfällen under sommaren.

Hällestadbygden

Föreningens årsskrift har utkommit med ett nummer.

Till minne

Våra mångåriga medlemmar Margareta Baggman och Inga Bergsten har gått bort.

Medlemsantal

Medlemsantalet var vid årets slut 336. Vi fick 20 nya medlemmar 2024.

Styrelsen framför ett stort Tack till alla medlemmar och grupper som under året bidragit på olika sätt.

Budget 2025

Förkortad version

Totalt	Kr
Intäkter	
Medlemsavgifter	55 000
Bokförsäljning	90 000
Annonser	8 000
Intäkter Nationaldag	5 000
Intäkter Hellste Marken	8 000
Hembygdsgården	8 500
Österby smedja	12 000
Bidrag EU, kommun, Alfa	3 500 000
Kommunala bidrag	9 000
Övriga bidrag	60 000
Summa	3 755 500
Kostnader	
Varor och material	-10 000
Medlemsavgifter	-10 000
Årsskriften	-25 000
Möten, nationaldagen	-6 500
El	-35 000
VA, renhållning	-14 000
Hembygdsparken	-15 000
Renovering Bygdegården	-3 500 000
Larm	-4 000
Kontorsmtrl., porto, lokaler	-6 000
Trycksaker	-60 000
Datakommunikation	-2 000
Försäkringar	-18 000
Bankkostnader	-5 000
Räntor	-39 000
Summa	-3 749 500
Värdetförändring fonder	8 468
Beräknat resultat	14 468

Varav Bygdegården	Kr
Intäkter	
Bokförsäljning	80 000
Bidrag EU, kommun, Alfa	3 500 000
Övriga bidrag	60 000
Summa	3 640 000
Kostnader	
Medlemsavgifter	-4 000
El	-15 000
VA, renhållning	-5 000
Renovering Bygdegården	-3 500 000
Övriga lokalkostnader	-500
Larm	-4 000
Trycksaker	-60 000
Datakommunikation	-2 000
Bankkostnader	-2 500
Räntor	-40 000
Fastighetsförsäkring	-5 000
Summa	-3 638 000
Beräknat resultat	2 000

Kommentarer

Totalt för hembygdsföreningen och även för Bygdegården beräknas ett positivt resultat 2025. Den höjda medlemsavgiften, ökade annonsintäkter samt att fonderna utvecklats positivt är de främsta orsakerna.

För Bygdegården uppstår driftkostnader under ombyggnadstiden, de balanseras då vi räknar med intäkter av föreningens nya bok.

Miljösidan

Hasse Skoglund

Ännu ett år har gått och miljöarbetet globalt ser ut att gå åt fel håll - speciellt när USA valt Donald Trump till president - igen!

Vi i Hällestads hembygdsförening får göra vad vi kan för att rädda miljön!

Det som är nytt för i år är att vi låtit slänterna i Hembygdsparken växa fritt utan klippning, för att sent på hösten trimma och forsla bort växtdelarna. Detta görs för att på lång sikt gynna den biologiska mångfalden. Vi kommer att få fortsätta att "magra av" jorden på detta sätt i flera år innan vi ser resultatet vi önskar - en blommande äng!

Tyvärr har almsjukan drabbat våra almar (och även Trafikverkets almar utefter 51:an) som nu har dött.

MEN DÖD VED LEVER!

Den präktiga almen nere vid ån låter vi stå kvar för den biologiska mångfaldens skull.

Det finns de som är oroliga för att den kommer att falla - men detta är ett ädel-lövträd och kommer att stå i många år till (och vi lovar att ha koll på dess status!). Döda almar ska ej jämföras med granbarkborredödade granar, som rötas fort och "faller som furor".

På tal om träd, så gjordes förra året en säkerhetsbeskrining av arborist, på vår stora fina ask. Tack vare det har inga grenar fallit ner i år och den var jättegrön och fin.

I våras drabbades vår sälk vid Badhuset av snöstormarna så toppen bröts av, men hängde kvar, vilket utgjorde fara för allmänheten.

Med hjälp av arborist, avlägsnades toppen och med senare utförd avlastningsbeskrining, har kronan säkrats och det är nu säkert att vistas runt, och njuta av livskraften i denna, vår sälk!

Planerar att montera en informations-skylt om detta träd inom kort.

Fjällig tofsskivling vid roten av vår sälk.

Bygdegården behöver också sin "miljömupp", så där händer saker som jag återkommer om.....

Sköt om er, och miljön!

Hasse Skoglund

Sonstorps Bruk

Hans Lindberg och Eva Haraldsson

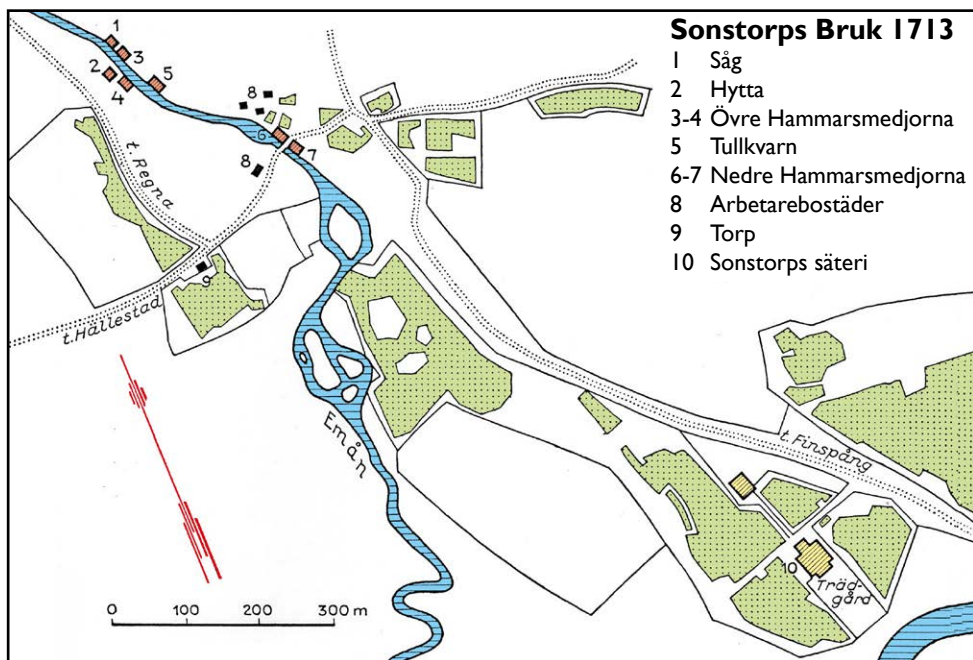
Sonstorps historia

Under medeltiden föddes Johan Holmgersson Hästhuvud på Sonstorp. Hans dotter Ramborg gifte sig 1371 med Väpnaren Jon Holmstensson, adlad Rosenstråle, som 1384 flyttar till Sonstorp. Den Rosenstrålska epoken i Sonstorp kom att vara i över 300 år.

Sonstorp är ett av de äldsta järnbruken i Östergötland och i Sverige. Här har bedrivits järnhantering sedan 1300-talet. Förmodligen anlades den första hyttan i Sonstorp när gruvorna i Hällestad började brytas. I bevarat källmaterial omnämns en hytta i Sonstorp på 1390-talet. Den 4 november 1546 får Sonstorp sina bruksprivilegier när Gustav Vasa tillskriver kronofogden

Henrik Persson i Östkind's härad och uppdrar till honom att vara Markus Klingensten behjälplig med att arrendera Emmaåns fall vid Sonstorp för att anlägga ett kronobruk. Hällesta hammare, som den kallades, vid Sonstorp stod klar 1548 med en hammare och två härdar. Kronobruket byggdes senare ut till två hammare och fyra härdar.

Kronans arrende av strömmen vid Sonstorp kom att bestå till 1597 då Börje Jönsson Rosenstråle önskade göra slut på statens arrende av Sonstorps ström. Hertig Karl gick med på att överlåta anläggningen till Sonstorps ägare och konstaterade att strömmen var Börje Jönssons "rätta arv och eget".

Som regel var hamrarna i Sonstorp ut-
arrenderade till köpmän från Norrkö-
ping under 1600-talet.

1655 avlider den siste Rosenstråle som
var ensam ägare till bruket, Jöns Bör-
jesson. Hans änka Ingrid Mannerhielm
som gifter om sig med Nils Stackelberg
avlider 1673. Vid arvsskifte kommer
bruket att övergå i ägo till två av Jöns
Börjessons döttrars familjer, Crusebjörn
och Gyllenpistol i ett delat ägande.

När bruket var som störst på 1690-talet
fanns här fyra hamrar, åtta härdar och
en knipphammare med bergslagens
då högsta privilegierade smide på en
plats, 1 100 skeppund. Vid Sonstorp
fanns två smedjor benämnda övre och
nedre bruket. Avståndet dem emellan
var bara ett par hundra meter.

Vid Sonstorp har det funnits två ma-

sugnar, Överhyttan och Nederhyttan.
Överhyttan drevs på bergslagsindel-
ning av ett hyttelag med bergsmän.
Nederhyttan som tidigare var en kro-
nohytta drevs av bruket till 1640. Där-
efter samarbetade bruket och bergs-
männen kring Överhyttan fram till att
den lades ner 1709 på grund av brist på
malm.

1699 köper Magnus Palmstierna fami-
ljen Crusebjörns del av Sonstorp. 1715
flyttade Palmstierna en hammare till
Holmsjön, belägen ett stycke från själ-
va bruket, den kallades Holmsjöfors.
Vid bruket återuppbyggdes istället en
knipphammare på platsen för den flyt-
tade hammaren. Holmsjöforshamma-
ren flyttades 1782 till Boxholm.

Riksrådet Nils Palmstierna ärver 1750
familjens del av Sonstorp. Under hans
tid påbörjades byggnationen av den

nuvarande herrgårdsbyggnaden och brukets verksamhet utökas. Han finner utrymmet vid knipphammaren för trångt. Vid Mörtsjöbäcken mellan sjöarna Bleklången och Mörtsjön finner han en fors med en fallhöjd på 6 meter väl lämpat för ett manufakturverk. 1752 erhåller han tillstånd att anlägga Annastinefors manufakturverk, det bestod 1760 av en räckhammare, skärverk och två spikhammare.

Nils Palmstierna avlider 1766, samma år som ägaren av den östra bruksdelen, Adolf Gyllenpistol. 1768 köper Palmstiernas änka Gyllenpistols del av bruket och Sonstorp får åter en ägare.

1782 säljer Palmstiernas barn Sonstorp till Olof Burén som adlades Burenstam 1791. Driften av Sonstorp ombesörjdes av hans far Daniel Burén till hans död 1791. Olofs bror var Carl Daniel Burén som ägde Grytgöls och Boxholms bruk.

Genom ingifte övergick sedermera ägandet till släkten Mörner. Det var Gustaf Stellan Mörner, som gifte sig med Anna Sophia Burenstam år 1821.

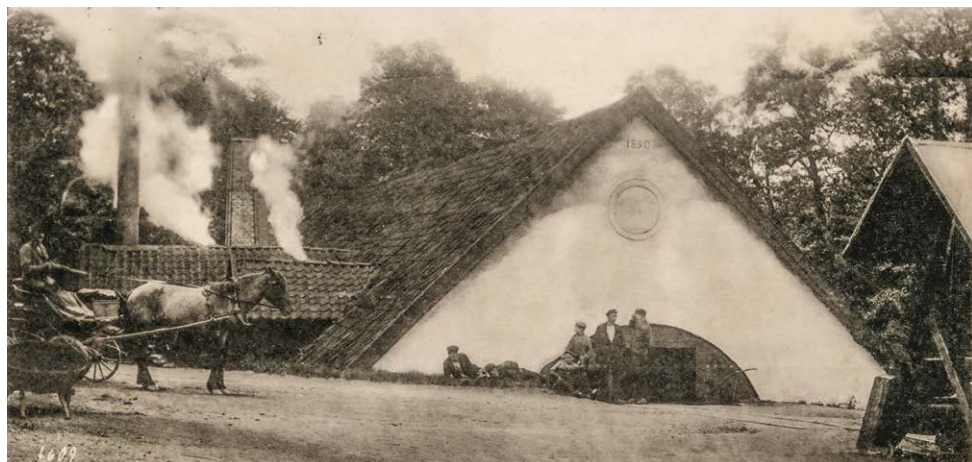
1800-talet präglades av kraftiga svängningar i konjunkturerna som ägarna mötte med att förbättra brukets kapacitet, lönsamhet och järnets kvalitet.

Redan 1839 sker en ombyggnad av brukets anläggningar som ger 30 procents ökning av produktionen. 1855 läggs Annastinefors ner och verksamheten koncentreras till Sonstorp. 1857 ersattes de gamla tyskhärdarna med franche-comtéhärdar som var betydligt effektivare och förbrukade mindre kol.

Sonstorps ägare engagerade sig även i utbyggnaden av järnvägen till västra stambanan för att förbättra brukets leveranser som var ett problem.

Under 1880-talet genomgick Sonstorps bruk en omfattande modernisering. Nu infördes lancashirehärdar, nytt valsverk och en ånghammare anlades.

1906 fanns fyra lancashirehärdar, två spikhammare, en knipphammare samt valsverk. Tillverkningskapaciteten av valsat järn uppgick till 1 700 ton. Dessutom tillverkades 40 ton spik årligen. Vid sekel-

Sonstorps Bruk 1905, nedre lancashiresmedjan.

Brukets klensmedja.

Krutboden.

Spikboden.

Kvarnen.

skiftet sysselsattes omkring 50 arbetare, vilka genom kontrakt var bundna till bruket och bebodde dess bostäder.

Runt 1906 sjunker dock efterfrågan och pris på järn och på grund av bristande lönsamhet nedlades järnbruksrörelsen. Den 17 november 1910 utfördes sista smältan av smältsmeden Gottfrid Palmqvist.

Verksamheten vid Sonstorps bruk utvecklades aldrig till en ortsbildning men runt bruket och utmed landsvägen har en liten samhällsbildning uppstått med brukets lokaler och arbetarbostäder, små enfamiljshus, f.d. konsumafär, skola och missionshus.

Sonstorps Bruk idag

Idag är Sonstorps Bruk ett modernt skogs- och jordbruksföretag med kommunens största privata skogsinnehav.

Sonstorps Bruk driver ett långsiktigt hållbart skogsbruk där förnygring och avverkning anpassas till lokala förutsättningar. I kulturlandskapet längs landsvägen och bruksområdet har med EU-stöd genomförts s.k. kultur- och miljöröjning för att bevara och utveckla biologisk mångfald och kulturmiljövärden i skogen.

Sonstorps Bruk bedriver även växtodling i egen regi och arrenderar ut betesmark.

Här finns även ett kraftverk och en fliseldad värmeanläggning. Ett projekt med solcellspark efter Rv 51 pågår.

Jakt är en naturlig del av Sonstorps skogar där olika jaktarrangemang anordnas.

Bruksgården, förvaltarbostad och kontor.

Övre Bruket.

Bruksgårdens flygel, Hällestads första skola.

Stora och Lilla Ljuset.

Herrgårdens stall.

Överhyttan.

Bostäderna Gården 1-4.

Lantbrukets ekonomibyggnader.

Dagens bruks- och herrgårdsmiljö

Sonstorps Bruk vårdar en omfattande kulturmiljö med 16 byggnader som är värd ett besök, följ med på en kort rundtur.

Bruksgården, direkt öster om det gamla bruket, uppfördes 1811. Byggnaden inrymde förvaltarbostad samt tre kontorsrum. Den var brukskontor till 1990.

Hällestads socken fick sin första skola vid Sonstorps Bruk. Carl Olof Stellan Mörner inrättade en bruksskola för både pojkar och flickor redan 1834 i västra flygeln vid brukskontoret. Bruket var vid den tiden den största arbetsplatsen i socknen.

Bruksgårdens östra flygel är ett magasin, uppförd i två våningar av timmer med knutskallar.

Vandrar du ner mot bron över Emmaån passerar du Spikboden där den värdefulla spiken förvarades, direkt efter ligger den gamla krutboden.

Stanna till på bron så kan du till ljudet av forsen se ut över kvarnen till vänster och klensmedjan till höger. På andra sidan av bron ligger brukets kraftstation på platsen där tidigare låg nedre hammarsmedjan.

Sväng till vänster efter smedjan så passerar du järnboden och det gamla kolhuset innan du kommer fram till arbetarbostäderna Lilla och Stora Ljuset. På andra sidan av strömmen kan du se de mäktiga resterna av masugnen Överhyttan. Upp till höger ligger bostadshuset Övre Bruket, uppfört 1769 för smedsänkor och pensionerade smeder.

Sonstorps herrgård med park är privat område. Här ligger efter landsvägen de gamla bostäderna för lantarbetare, Gården 1-4. Här kan du även se de vackra ekonomibyggnaderna till lantbruket som är uppförda från 1871 till 1920-tal.

Fortsätt vägen så kommer du till den vackra Stråkvadsbron, byggd vid sänkningen av Hällestadsån på 1920-talet.

Sonstorps Herrgård.

Minnen från Sonstorps Bruk

Marianne Henriksson

Av en slump träffade jag på Sivert Nilsson som snickrade utanför Sonstorps nuvarande affär. Han berättade att han "hade snickeriet i generna" genom sin farfar Gustav Adolf, som flyttat till Sonstorps Bruk 1916.

Följden blev en trevlig träff med släktingar till honom, främst syskon, men även en svägerska, där de berättade om sina liv som barn och unga på Sonstorps Bruk. Det kunde te sig lite olika eftersom det var stor åldersskillnad. Här återges samlade intryck.

Gustav Adolf och Alma Nilsson, födda 1880 och 1884, kom från Dagsberg i Norrköping. Gustav Adolf var slöjdare, det motsvarar våra tiders finsnickare. Han arbetade med det ända fram till sin pensionering.

Deras son Nils, född 1914 gifte sig med Inga-Britt, född 1918. De fick sju barn mellan 1936 och 1953. Reine, Jörgen, Nils-Inge, Sivert, Sten-Åke, Leif och Ing-Marie.

Det var många som arbetade under Sonstorps Bruk. Vi såg att många hade det fattigt, och att det även var en del som bara arbetade där en tid. Vi bodde först vid Lilla Ljuset och flyttade senare till Strömmen mitt för Bergelius.

Visst var det fattigt, men vi hade ändå ett bra liv. Vi hade inga pengar, som barn nu för tiden. Men vi hade bra bostad, rena kläder och mat på bordet. Vi är uppfödda på potatis. Som anställd fick pappa sju fåror satta. Vi barn fick hjälpa till att hacka, rensa ogräs och ta

upp den. Vid plockningen var det fest!

Varje söndag fick vi stek och efterrätt. Ibland var vi på log- och tälmtöten. De hölls på olika ställen bl a i Stigstorp, Östantorp och vid nuvarande Hagvägen i Sonstorp. Det var trevliga tillfällen att träffa folk, och ibland möta sin tillkommande. Att vi klarade oss så bra berodde nog mycket på våra föräldrar. Pappa drack aldrig och mamma tog hand om avlöningen och skötte ekonomin.

Mamma tog hand om hemmet och barnen. Hon hade alltid tid med oss, både med omsorg och även att ta oss i örat när det behövdes. Hon sydde våra kläder. Tvätten skötte hon först vid brygghuset vid ån. Efter renoveringen hade vi en tvättmaskin hemma för kläderna. Grovtvätten skötte hon på tvättinrättningen i Grytgöl. Ibland åkte hon med skolbussen dit. Då gällde det för oss att möta upp henne och bära när hon kom tillbaka. Korgsängen var full med manglade fina lakan, som vår mormor vävt. Varje vecka städade mamma kontoret i Bruksgården. Ibland följde Ing-Marie med och fick torka golven i kamrerernas rum.

Pappa arbetade över 50 år som snickare, sågare och lite allt-i-allo. 1950 började Hans Mörner en rejäl upprustning av arbetarnas bostäder. Vår farfar tillverkade dörrarna och fönstren. Pappa snickrade i husen. Det installerades centralvärme. I köken sattes in värme pannor som eldades med ved. Man fick hugga ved i gärdeskanterna, det kosta-

de inga stora pengar, och det lånades ut häst och traktor för att köra hem den. I samband med renoveringen fick vi badrum och badkar. Under skoltiden badade vi på torsdagarna i bastun vid Stråkvad.

Vår skolgång var lite olika. Det berodde på när vi var födda och vilken skolform som var aktuell. Många av oss gick sjuårig folkskola, en del med 6 veckors fortsättningsskola i skolkök. De yngsta gick nioårig grundskola. Vi gick dels i Sonstorps Bruk. Alla fick också vara med om att bussas till olika skolor. Det varierade mellan Brinken, Simonstorp och Grytgöl. Anledningen var nog att fylla ut klasserna. En av lärarna i Grytgöl minns vi särskilt. Varenda rast spelade han fotboll med oss! På vintrarna hjälpte han oss att ta med våra grejer från ishockeyplan till bussen när vi skulle hem.

På fritiden fanns alltid något att göra. Det fanns många ungar. Vi lekte i skogen, klättrade i berg, hade tandemcykel, paddlade kanot och spelade fotboll. På somrarna badade vi i Stigtorpsgölen. Där var det simskola. Farfar och farmor bodde nära och vi umgicks och hjälptes åt. Ing-Mari handlade åt farmor. I samma hus som Konsum i Sonstorps Bruk fanns ett bibliotek. När farfar blev gammal tyckte han om att läsa och Sivert lånade flitigt åt honom.

Vi ungar gjorde väl bus ibland, men även nytta. För att få ihop lite fickpengar började vi arbeta med olika saker. Vi hämtade Folkbladet i Konsum och delade ut. Den var eftermiddagstidning då. På söndagarna hämtade vi tidningen vid tåget i Sonstorp och sålde utef-

ter hemvägen. På sommarloven kunde man få arbeta i parken. Rensa i rabatter, gångar och hålla det fint, eller rensa mållan i jordgubbslanden. När vi blev lite större kunde man få arbeta i lantbruket och köra häst, hövändare, eller i sågen och stapla brädor.

I Övre bruket bodde f.d. arbetare och änkor. Det var omodernt och vi turades om att bära upp vatten till dem. 10-litershinkar med ok. Vid 17-tiden varje dag hämtade vi mjölk vid lantbruket och körde mjölkkrukor på cykelstyret. "Det kunde vara 4-5 st och för det mesta gick det bra, men det hände ibland att en körde ikull".

Varje sommar var det idrottsmässa. Idrottsklubben arrangerade cykeltävling på lördagen. Rundan var Bruket - Sonstorp - Hällestad - Ljusfallshammar - Grytgöl och tillbaka till Bruket. En del åkte två varv. På söndagen pokalturnering mellan Grytgöl, Borggård och Sonstorp. Pokalen var skänkt av greve Mörner. På lördagskvällen var det fest på dansbanan som låg bortanför sågen. Ett år upptäcktes en vecka innan att dansbanans golv var upp-ruttet. Det hade farit illa av väder och vind eftersom det saknade tak. Då blev det brått! Greven släppte till virke. Det hyvlades och renoverades och blev klart i tid!

Ett annat minne var till jul. Då kom familjen Mörner. Ibland red Hans, och Mi och barnen kom med bil. De delade ut julklappar till oss barn. Det var uppskattat.

När skoltiden var över fick vi lite olika arbeten. Sten-Åke blev snickarlärling, Leif började i lantbruket som avbytare

och skötte korna. Sivert erbjöds jobb hos Kronkvist och Larsson under sista skoldagarna. Larsson kom förbi: "Slutar du skolan i sommar? Då börjar du på måndag hos mig upp i Barketorp! Du är välkommen!" Det var lätt att få jobb och även extrajobb.

Efter den stora stormen i slutet av 60-talet köpte Sten-Åke en motorsåg hos Birger Persson och tog hand om vindfällan. Hos Bergelius var det jobb med att rensa ogräs, och köra dit sågspån med skottkärra som användes för uppvärmning av växthusen.

Som ni sett var det mycket arbete. Samtidigt hade vi bra gemenskap och också tid för nöjen och att meka med mopeder och åka MC, Harley Davidson med

sidovagn. När pappa hade skaffat bil var det ibland utflykter för några av oss till Tranås och Julita.

Eftersom Ing-Mari var yngst hade hon tonårstid. En del tid tillbringades med kompisen vid jukeboxen hos Broms i Sonstorp. Dit gick eller cyklade de. På vintern användes sparken. När hon fick avlöningen på sitt första sommarjobb hos K-L köpte hon sig en klänning.

När TV kom 58 gick man och tittade hos de som hade skaffat det. Mamma tippade en "sömmerskerad". En gång vann hon och använde vinsten till en TV.

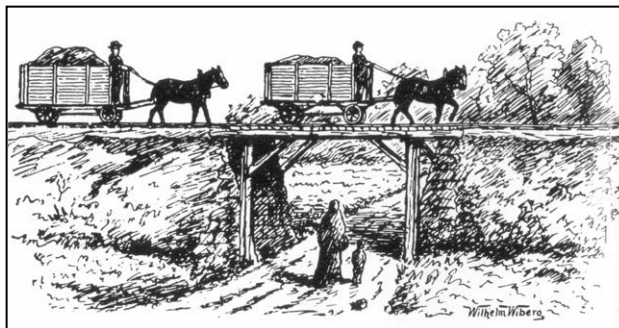
Ska man sammanfatta så har vi syskon haft en bra uppväxt på Sonstorps Bruk.

Hällestadsgårdens vänner

Hällestadsgårdens vänner är ett unikt samarbete mellan Hällestadsgårdens äldreboende samt föreningar och enskilda i Hällestad som anordnar aktiviteter för de boende på Hällestadsgården vid 18-20 tillfällen under året.

Den 17 juni gjorde vi en kort utflykt till Hembygdsgården där Birgitta Andersson, Birgitta och Bo Hammar samt Rebecca Lewis från hembygdsföreningen traditionsenligt bjöd på smörgåstårta en härlig junidag.

Järnets väg

En skrift om bygdens järnbruk och transporternas utveckling under 400 år.

Pris 300 kr. Finns att köpa från våren 2025.

Hällestads och Risinge hembygdsföreningar

Det uppkopplade hemmet är här.

E-post: finet@finet.se Tel: 0122-246 80

finet.se

Annastinas lanthandel

Närbutik med ett varierat utbud av varor som livsmedel, färskt bröd, färdiga mackor, glutenfritt bröd, tobak, kaffe, bilvårdsartiklar, hygienartiklar, städ, ljus, batterier, grilltillbehör, djurmat, godis, läsk och leksaker mm.

- din-X bensen och diesel
- Apotek
 - Apoteksombud
 - Receptfria läkemedel
- Paket
 - DHL
 - DB Schenker
- Varuhemsändring
- Svenska spel
 - Försäljning av lotter
 - Försäljning av Bingolotter för Sonstorps IK
- Fiskekort
 - Försäljning av fiskekort till Annsjön, Lyren och Tron

Tel: 0122-500 14 Hemsida: stinaslanthandel.se

Besök ett av Sveriges största möbelvaruhus!

6000m² möbler!

I över 65 år har familjen Petersson sålt möbler i Ljusfallshammar. I vår 6000m² stora butik finns möbler från både svenska och utländska leverantörer.

Varmt välkommen hälsar
Leif Petersson med personal.

TIB-Möbler
Ljusfallshammar

Tel. 0122 - 402 20 www.tibmobler.se

”Gruvbackestugan” i Malmstorp

Jan Eric Karlström

Min första kontakt med Gruvstugan daterar sig mer än sextio år bakåt i tiden. Jag var elev vid statens skogsskola i Bjärka-Säby, varifrån jag och mina kurskamrater blev inbjudna till en skogsexkursion på det gamla Finspångsgodsets marker. Mötesplatsen var ”Gruvstugan” vid Malmbacken i Hällestad, ”Gruvbackestugan”, som de gamla Hällestaborna sa på den tiden.

Dagen innan exkursionen skulle äga rum antydde skogsskolans rektor, att Fiskebys skogschef, som hette Sture Sjöstedt, antagligen skulle vilja prata några ord med mig i enrum, men eftersom jag inte kunde erinra mig, att jag ställt till med några extraordinarie fuffens de senaste veckorna, tog jag beskedet med en ”klackspark”.

Det visade sig emellertid att rektorn vid Bjärka-Säby hade pratat ihop sig med skogschefen på Fiskeby och beslutat rekommendera mig till ett jobb, som de flesta av mina kurskamrater antagligen skulle tackat nej till.

Saken var den, att Fiskebybolaget hade fått problem med rekryteringen av lärare till sin skogsyresskola i Häradsstorp, en skola som fiskebybolaget drev i samarbete med kommunerna i norra Östergötland.

Nya tider var i antågande och yrkesskolans elever, som var femtonåriga pojkar kunde inte till sinnelaget jämföras med sina exemplariska föräldrar, som alltid gjort som de blev tillsagda och alltid varit följ samma i det som överheten

krävde av dem. Men år 1950 var gosarna inte längre lika underdåniga och Fiskeby hittade ingen lärare som ville förestå internatskolan.

Det visade sig då, att rektorn vid Bjärka-Säby hade rekommenderat mig till yrkeslärartjänsten, eftersom jag antogs vara en god förebild för skolans unga elever, som för övrigt inte var många år yngre än jag själv, (numera är jag bästa kompis med ett par av dem, numera är även de gråhårsmän.)

År 1958 vägrade det tungt i vågskålen, att jag liksom Fiskebyschefen i unga dar skaffat erfarenhet av ledarskap inom scoutrörelsen och att jag därför kunde förmodas vara ett lämpligt objekt för såväl lärarbefattningen som föreståndarsysslan till ynglingarna, som i veckorna bodde i internat vid Fiskebyskolan i Häradsstorp.

Mina principaler förutsatte att jag skulle bocka och tacka och säga: ”Ja”, till erbjudandet och så blev det också. Jag bockade faktiskt tog i hand svarade: ”Ja tack” som man var lärd att göra förr i tiden.

Men tufft blev det!

Sextitalet var en tid för byte av tanke-mönster och förebilder och skogsbruket involverades på många sätt i processen när industrin såväl i Sverige som ute i Europa började komma på fötter efter krigsåren. Företagen rekryterade arbetskraft, behoven fylldes med folk från lantbruken i skogssocknarna och flykten från landsbygden grasserade.

Fiskeby med sina trettiosex tusen hektar skogsmark ägde vid den tiden 350 arrendegårdar och torp. Där botaniserade nu industrins värvare och skogsbruket riskerade förlora sin sedan många generationer tillbaka trogna arbetarstam.

Dynamiska chefer som Sture Sjöstedt på Fiskeby tänkte ut motåtgärder. Små arrendegårdar och torp sammanfördes till större byar för trivselns skull. Nya skogsarbetarbstäder byggdes, gamla moderniserades och bygderna förändrades. Varje skogsvaktarbevakning skulle utrustas med en samlingslokal. Byarna fick bastu och vilrum. Allt syftade till att öka trivseln på landsbygden för att få folk att stanna kvar i skogsyreven. Särskilda insatser gjordes för att kvinnorna skulle trivas och bli landsbygden trogna. Stannade flickorna skulle även ynglingarna göra det.

Trodde man!

Bostäderna i skogen moderniserades. Badkar och dusch installerades. Väggar och skåp målades på hushållskonstlens inrådan i duvblått och lindblomsgrönt, som ansågs verka stimulerande på sinnesfriden. Men flykten från landsbygden kunde inte hindras, fastän ansatserna var goda.

Mitt i strömvirvlarna stod "Gruvbackestugan" som en slags ikon.

Ett kulturminnesmärke!

Inom varje skogsvaktarbevakning på det gamla Fiskeby skulle det nu skakas fram en möteslokal för bygden och Gruvstugan blev en sådan plats för gemensamma aktiviteter. Från gamla

protokoll och foton kan man se att det i Gruvstugan bedrevs studiecirklar och anordnats festligheter. Vi firade både midsommar och Lucia!

I somras när vi återinvigde Gruvstugan berättade jag om Luciatågen på sextitalet. Efteråt kom en man och tackade mig. Nostalgin hade sugit till i hans hustru så djupt att hon börjat gråta. Hustrun hade själv varit ljusbärare i luciatåget. Nog sitter känslan för hembygden djupt rotad i många av oss äldre med våra rötter i skogarna.

Nästa stora förändring slog till på 1980-talet.

Då hade skogsbolagen börjat köpa upp

Jan-Eric berättar om Gruvstugan och hans tid på Fiskeby - Holmen under invigningen 2024.

varandra, med förhoppningen att själva bli så stora att de skulle överleva. Gruvstugan liksom de gamla Finspongs-skogarna fick nya ägare, som inte i första hand intresserade sig varken för sina anställda, för bygdens historia eller de folkliga traditionerna. Det gamla Fiskeby bolaget bytte namn två gånger och blev först MoDo och sedan Holmen Skog. Torpstugorna blev fritidshus. De större torpen kallades "hästgårdar", som såldes av i rasande takt.

Några bland de äldre hällestadborna, jag tänker särskilt på Olle i Emmetorp, Rune i Fällan och Karl-Erik i Horketorp var förtvivlade. Någon av dem hade en dag fått se, att det nya företags lantmätare hade slagit ner röda pinnar i hörnen på "Gruvbackestugans" tomt. Nu skulle den gamla bergsbygdens flaggskepp försvinna. Men jag kunde lugna veteranerna. De nya ägarna hade lovat, att om det fanns något torp som vi ute i bygderna särskilt ömmade för skulle företaget behålla det torpet i sin ägo. Jag såg chansen och träffade en uppgörelse med de nya ägarna.

Om bygden fick behålla Gruvstugan och en del andra kulturhistoriskt intressanta objekt åtog jag mig att ha tillsyn över kulturminnesmärkena och se till att det underhåll som behövde göras blev utfört. De nya ägarna skulle bara betala "havda kostnader." Inget avtal skrevs, men vi tog varandra i hand om överenskommelsen och sen var snöbollen i rullning.

När överenskommelsen efter ett tag blev bekant i bygden blev jag tillfrågad av de gamla hembygdsveteranerna om jag ville komma till församlingshem-

met på kyrkkaffe nästa söndag efter högmässan och berätta om bolagets framtidsplaner för Gruvstugan. Det gjorde mig nervös! Tänk om de riktiga infödda Hällestaborna skulle tycka, att jag, som kom långt bortifrån, tog en bit av deras hembygd ifrån dem?

Jag frågade försiktigt vad folk tyckte och fick från en falang i bygden det vresiga beskedet att: "om vi tar hand om våra gamla hus kan Fiskebybolaget ta hand om sina".

Jag hade aldrig tidigare förstått att ett gammalt hus kunde betraktas som ett skal utan innehåll. De gamla husens historia "sitter ju i väggarna", med en historia, som måste synliggöras och bevaras. Jag bockade en gång till och ansåg att jag fått fria händer att göra det jag trodde var riktigt. De sanna hembygdsvännerna steg ombord på tåget och själv kände jag mig välkommen bland dem. Snart uppstod idéer om ett Öppet Hus arrangemang vid Gruvstugan, där programmet skulle belysa Hällestads bergslag och dess historia. Det var en ny utmaning. Jag insåg, att jag borde känna till mycket mer om bergverkens bakgrund för att kunna leva upp till de förväntningarna.

Karl-Erik Bergstens doktorsavhandling, Östen Petterssons kompendium och Vilhelm Kugelbergs olika skrifter hade jag förstås läst, men nu behövde jag inhämta en kunskap som endast kunde finnas i de gamla handskrivna källorna.

Färden gick till Landsarkivet i Vadstena. Där förvaras bland många andra ärevärdiga arkivalier även de dokument som bär titeln: "Det 8:de berg-

mästardistriktets arkiv.”

För mig blev bergmästararkivet en dörr till en glömd värld.

Sedan dess har jag läst hundratals handskrivna dokument med anknytning till bergverksamheten i Hällestads bergslag.

Det finns i Sveriges äldre bergverkslitteratur en forskning som på olika sätt behandlar det äldre bergsbruket även i vår del av landet. Vår egen historia tar sin början i folkvandringstid (på järnåldern) och sträcker sig fram till det år då Hällestads bergslag upphörde år 1820. Våra bergslag i södra Sverige utgör de sydligaste utlöparna av ett stort område, som med ett välbekant namn kallar Bergslagen. Dit hör också vår egen bygds historia, som inte är så väl dokumenterad som den förtjänar och därför väntar på att bli föremål för akademisk forskning.

De händelser som framför allt annat sätter våra järnberg i Tyleskogen i focus, har sitt ursprung i det tidiga 1600-talet när Louis De Geers etablerade sig i Sverige.

Louis De Geer ville ta steget från att vara vapenhandlare till att bli producent av krigsmateriel. Det är då det gamla Finspong, Hällestadsbergen, Storgruvan och Gruvstugan träder in i handlingen. Järnmalmerna från bergslagen i Vånga, Risinge, Hällestad, Godgård och Lerbäck visade sig vara extremt lämpliga för gjutning av kanoner och Storgruvan i Hällestad kom att bli flaggskeppet i den bergverksamheten.

Storgruvan är besvärligare att arbeta

i än många andra gruvor på grund av sitt donläge, vilket innebär att fyndigheten går snett ner i berget. Det blev svårt att pumpa vatten och gruvan vattenfylldes. Larmet gick till bergskollegiet i Stockholm som skickade sitt nyupptäckta tekniska geni Christopher Polhem till Hällestad för att lösa problemet.

Det som därefter inträffade har aldrig blivit skildrat på ett grundligt sätt vare sig beträffande gruvan eller bergverkets övriga dokumentation. Alla författare som berättat om Christopher Polhem nämner hans pumpbygge i Hällestad, eftersom detta är den store innovatörens första uppdrag på egen hand. Berättelserna är alltid kortfattade eftersom den allmänna meningen varit att Polhem misslyckades. Han gick helt enkelt ”på pumpen”. Men så såg han själv inte saken och vill man verkligen förstå allt som inträffade i samband med Polhems förmenta misslyckande räcker det inte att citera andra forskares dokumenten. Man måste själv söka sig till Riksarkivet och Riksregistraturen för att hitta källorna och inte ens de räcker ända fram.

Vill man gå till botten med allt som hände kring Gruvstugan under de kritiska åren måste händelserna vävas in i Sveriges allmänna historien från slutet av 1600-talet. Tar man sig an den utmaningen, växer Gruvstugans betydelse till ett kulturminnesmärke av hög dignitet.

Jan-Eric Karlström

Gruvstugan

Hans Lindberg

Solen sken över Hällestad när vi den 2 juni kunde återinviga Gruvstugan och vandringsleder som fått nya fina informationstavlor.

I nästan 1 års tid hade hembygdsföreningen arbetat tillsammans med Holmen Skog som äger all mark. Vi har mött ett stort engagemang och vilja att förena Holmens skogsbruk med vården av kulturarvet i området.

Redan 2023 byggde Holmen ett nytt vädskydd tillika scen vid Gruvstugan. Under 2024 har vi bearbetat texter och bilder till nya informationstavlor efter lederna. På varje tavla finns en sk QR-kod som man kan skanna med mobilen och få en fördjupad information om platsen, som finns på vår hemsida.

Det var närmare 80 personer som Gösta Johansson kunde hälsa välkomna till Gruvstugan.

Ingbritt Swanö-Wiklander och Dag Swanö inledde med några fina visor och fick ett tack med en lång applåd.

Anna Baglioni, Holmens regionchef, höll ett inspirerat tal om modern skogsvård och ansvaret för att vårda kulturarvet. Jan Eric Karlström fick ett särskilt tack av Anna med blommor och presenter för en mångårig och viktig insats i Holmen.

Sen var det Jan Erics tur att ge den spännande berättelsen om Gruvstugan, gruvorna och sambandet med De Geer, kanoner och Sveriges tidiga industriella historia. Och så stod han där. Vår värderade landshövding Carl Fredrik

Graf med ett invigningstal om betydelsen av samverkan mellan föreningar och företag, sambandet mellan historia, nutid och framtid samt att ge både en kulturhistorisk upplevelse och en aktivitet för kroppen i vandringsleden.

Sen var det dags för Carl Fredrik och Jan Eric att klippa bandet. Det gick så där men till slut kunde vår landshövding förklara Gruvstugan och vandringslederna invigda och Anna, Carl Fredrik och Jan Eric förenas i ett handslag.

Under sommaren har Finspångs kommun och hembygdsföreningen arrangerat guidade visningar av Gruvstugan och vandringslederna vid 5 tillfällen.

Lagom till den första guidningen fick vi upp ny vägvisning till Gruvstugan vid Rv 51 som vi beställt av trafikverket med ekonomiskt bidrag från Olof Skoglund's stiftelse. De har även bekostat utställningen i väderskyddet.

Guide vid Gruvstugan har varit Sölve Holgersson som haft ca 40 besökare vid mycket uppskattade guidningar.

Inför 2025 håller Holmen på med att ta fram en ny broschyr till besökarna.

Hembygdsföreningen ska jobba vidare med hur vi vårdar och visar upp alla fina modeller som Jan Eric skapat genom åren och allt annat som Jan Eric samlat i vårt lilla museum i Gruvstugan.

Ta en tur till Gruvstugan 2025

Bilder från arkivet

Skostallet vid Österby
smedja.

Sågarlag vid Sonstops såg.

Hällestads tingshus 1905.

Arbetslag vid kyrkbygget
1893 - 1895.

Mor Hellman med
barn på klapp-
bryggan vid Borg-
gårds bruk.

Midsommar blåses in i
Grytgöl 1948.

Ernst Ekholm, Udden Näl-
torp Prästköp. På åket sit-
ter även Marta Andre, Väs-
terås, sondotter till Hanna
och Anders Petter Anders-
son, Hasselbacken. Foto ta-
get vid Hasselbacken.

Lantbrukare Karl Karlsson,
Karsvik, vid kolkjoja vid Mil-
mossen. En av de sista på
Karsvik.

Kolmila vid Djurshyttan
under igensättning.

Personer från vänster:
Karl Eloff, Einar Karlsson
i Hyttorpet, Edvin Eloff,
Georg Johansson i Rug-
gestorp och Ture Anders-
son i Orrkulla.

Paragonmöbler från
Grytgöls bruk 1914.

Udden 1913. Vatten-
hämtning vid Vatten-
torget. Madam Bruns
stuga med Badhuset i
bakgrunden.

Ljusfallshammar 1905.

När järnvägen kom till bygden

Hans Lindberg och Eva Haraldsson

För järnbruken i vår bygd har alltid goda kommunikationer och transportmöjligheter varit avgörande. Bruken anlades vid vattendrag med tillräckligt vattenflöde och god fallhöjd för att driva de vattenhjul som drev hammare och hyttor. Träkol som krävdes i enorma mängder kunde bara transporteras ca 2 mil då det var skört och tappade i kvalitet. Järnmalm fanns i bygden i begränsad omfattning men kunde transporteras långa sträckor. Bruken i Hällestad och Risinge hämtade malm ända från Nora bergslag norr om Örebro och gruvor på Utö utanför Stockholm. I en tid utan riktiga vägar och fordon för tunga transporter var sjöar och vattendrag avgörande för att kunna leverera de färdiga produkterna om det så var stångjärn som tunga kanoner. Här hade bygden en strategisk fördel med sjötransporter från Finspång till Fiskeby och sedan en kort landväg till hamnen i Norrköping. Bruken i Hällestad kunde nyttja Bönnern för transport till Finspång där de hade nederlag i hamnmagasinen för vidare transport.

Det första svenska fartyget med ångmaskin byggdes 1816. Redan 1829 sätts en ångbåt för att transportera prämmar mellan Finspång och Norrköping. Men sedan kommer järnvägen. 1855 börjar västra stambanan anläggas mellan Stockholm och Göteborg. Carl Ekman i Finspång som var en god strateg insåg snart att kommunikationerna till vår bygd behövde förbättras för att inte bygden skulle tappa sin fördel med

goda transporter.

1870 bjuder han in bruksägare och andra i trakten till möte för att diskutera frågan. Det ledde fram till bildande av Pålshoda - Finspång Järnväg AB, PFJ, för att anlägga en ca 5 mil lång järnväg mellan Finspång och Pålshoda för att ansluta till Västra Stambanan. I bolagets direktion ingick Carl Ekman, H. Hamilton i Boo, G.O. Mörner i Sonstorp, O. Lagerfelt på Kolstad samt Fr. Bergvall på Stjärnvik. Sedan man erhållit koncession började järnvägen anläggas i mars 1872 under ledning av O. Kamph. Det var den tredje smalspårig järnvägen i Sverige som stod klar den 15 september 1874.

Något om banan

Från Pålshoda passerade banan 8 stationer: Svennevad och Hjortkvarn i Närke samt Skönnarbo, Prästköp, Hällestad, Sonstorp och Finspång i Östergötland. I Borggård fanns en anhalt, hållplats.

Det var en helsvensk järnväg; rälen tillverkades i Finspång, slipers kom från svenska skogar, passagerarvagnar och 20 godsvagnar tillverkade Atlas i Stockholm, 30 godsvagnar tillverkades i Finspång och de 3 första loken tillverkades i Trollhättan.

För passagerare fanns två 1-klassvagnar och sex 3-klassvagnar. I första klass var vagnarna klädda med grön sammet, med sidengardiner, speglar och mattor i de 4 kupéerna. De enklare vagnarna för tredje klass var invändigt hållna i ekfärg, med näthyllor för resgods i 4 kupéer.

Carl Ekman lät även tillverka en lyxigt inredd privat vagn med soffor och fåtöljer i rött siden, dyrbara mattor, speglar och lampetter. Där fanns även en toalett och tvättrum.

Invigningen

Invigningen av järnvägen den 19 september 1874 som förrättades av kung Oskar II blev en storslagen händelse.

På morgonen avgick ett festtåg från Finspång med Carl Ekmans vagn, två vagnar av första klass, sex vagnar av tredje klass samt en öppen vagn med en 26 man stor militörorkester.

Oskar II anlände till Pålshoda i den kungliga vagnen med sin uppvaktning och mottogs på den festsmyckade stationen av PFJ:s direktion, landshövdingarna, statsråd, generaldirektören för SJ och en stor mängd officerare i

Carl Ekmans privata järnvägsvagn.

galauniform från regementen i Östergötland och Närke. På särskild inbjudan av kungen anlände från Norge de två österrikiska nordpolsfararna Payer och Repez. Det var närmare 150 personer som steg på festtåget till tonerna från musikkåren.

Kunglig frukost

I Hjortkvarn möttes tåget av en jublande folkmassa på en festklädd station med flaggspel och ett stationshus dekorerat med vapensköldar, flaggor och girlanger. Här väntade en kunglig frukost. För kungen och 10 dignitärer serverades den i ett rum på stationen, där gaveln på huset var borttagen och de blå väggarna prydda med stjärnor. För övriga deltagare fanns en stor öppen paviljong med dukade bord och smyckad med 31 vapensköldar samt en

stor fondmålning med ett lokomotiv. Den överdådiga frukosten intogs till tonerna från musikkåren på musikläkaren.

Carl Ekman höll tal och utbringade kungens skål. Fanfarer ljöd över bygden och folkmassan stämde in i kungssången.

Den fortsatta resan

Efter att kungen samtalat med flera av de samlade ångade tåget vidare efter flera timmar under kanonsalut och skallande hurrarop.

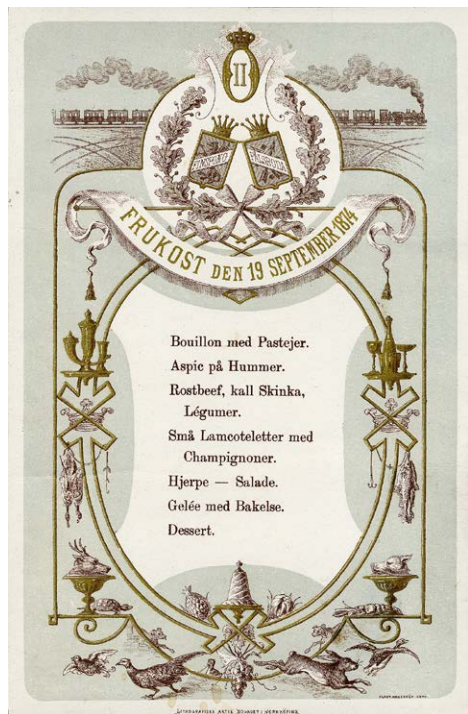
Vid den festprydda stationen i Skönarbo gjordes ett kort uppehåll och kungen samtalade med åtskilliga av de samlade. Vid många platser efter banan var folk samlade och hälsade tåget med hurrarop. I Borggård hade kapten Trägårdh rest en stor äreport och hälsade tåget med kanonsalut.

Vid Hällestad gjordes ett längre uppehåll. Här hade ortens damer smakfullt dekorerat stationen med blommor, fanor, vapensköldar, girlanger och serverade förfriskningar med champagne och vindruvor.

Järnvägens öppnande

Klockan 6 på eftermiddagen anlände festtåget till Finspång och mottogs av kanonsalut och hurrarop från en stor folkmassa. Bland de som mottog tåget märktes de svenska, danska och holländska officerare i paraduniform som var förlagda i Finspång samt adjunkten von Schéele, sedermera biskop i Visby, som dagen efter förrättade gudstjänsten i slottskapellet.

Strax efter tågets ankomst anhöll pa-

Hjortkvarns station.

Finspångs station 1880-tal.

tron Ekman att kungen måtte förklara banan öppnad vilket kungen gjorde med följande ord:

”Det är med stor glädje jag efterkommer den önskan som uttalats, och jag förklarar från denna stund järnvägen Pålsboda – Finspong öppnad för trafiken. Det är med ännu större glädje jag ser en ny förbindelse åstadkommen mellan Svea- och Götaland, mellan tvenne viktiga landskap, Nerike och Östergötland, samt uttalar min tack-samhet till de män och kommuner, vilka med fosterländska känslor verkat för detta måls uppnående. Måtte den nya banan bliva till välsignelse för dessa bygder och hela det älskade fosterlandet!”

Härefter följde fanfarer, kungssången och kanonsalut.

Festmåltiden på Finspångs slott

Klockan 7 på aftonen gav makarna Ekman en lysande festmåltid för kungen och 80 andra personer:

På menyn

Julienne.	Rapphöns, salade.
Rissoler på kräfte.	Kronärtskockor.
Piggvar, ostronsås.	Varm fruktpudding.
Rådjur – vinbärsgele.	Ostsufflé.
Tryfferad ungfågel.	Roquefortost/cakes.
Gåsleverpastej.	Glass.
	Dessert.

Under måltiden spelade musikkåren, Carl Ekman utbringade en skål för kungen som tömdes i skummande champagne under kanonsalut, fanfarer, hurrarop och följdes av kungssången. Kungen svarade med en skål för makarna Ekman.

När aftonskymningen föll kunde delta-garna i den med marschaller upplysta parken avnjuta ett praktfullt fyrverkeri som avslutades med en ståtlig pyramid på vilken i eld brann kungens krönte namnchiffer. Åter ljud kungssången från de tusentals som samlats i och kring slottets park.

Avfärden från Finspång

På söndagen, efter gudstjänst i slottskapellet och frukost på slottet, avreste kungen med den festklädda ångaren Glan. Med en orkester i fören färdades kungen över de fagra sjöarna Skuten, Dovern och Glan till Eksund där den kungliga järnvägsvagnen väntade.

Banan öppnar för trafik

Måndagen den 21 september 1874 öppnades banan för allmän trafik med de tre loken Finspong, Boo och Sonstorp. Med Carl Ekmans privata vagn fanns det nio personvagnar med ca 180 platser och 50 godsvagnar.

Järnvägens tillkomst innebar en revolution för resandet i Sverige. Behovet av hästskjutsar och övernattningsställen minskade och resvägarna förändrades. Järnvägarna slingrade inte som de gamla landsvägarna från kyrka till kyrka utan byggdes rakt över åkrar, genom skogar och förbi sjöar. Från stad till stad. Orter som legat vid stora vägen kanske nu kom helt avsidet. På lämpliga ställen längs banan byggdes stationshus. Nära stationen öppnades snart en handelsbod och människor började bosätta sig där. En helt ny knutpunkt, ett stationssamhälle, skapades. Järnvägsstationerna blev även poststationer, vilket var viktigt för bygden.

Finspångs stationsområde med ångbåten Glan vid ångbåtsbryggan.

Loket Finspong.

Stationer och samhällen

Sonstorp

Kring Sonstorps station, som låg ungefär där golfbanan är idag, etablerades handel och växte fram ett stationssamhälle med många hundra invånare.

Stationen anlades för transporter för Sonstorps bruk. Sedan järntillverkningen upphörde 1910 var transporter i huvudsak massaved, troligen till pappersbruket i Ljusfors och Skärblacka.

Hällestad

Även i Hällestad växte det fram ett samhälle kring stationen med bostäder, handel, mejeri mm. När Hällestads tingshus uppfördes här 1879 som senare blev kommunhus för Hällestads kommun blev det administrativt centrum för bygden. Hit flyttades även senare skolan från kyrkbyn.

Transporterna på stationen dominera-

des av avgående transporter av trävaror och massaved. Ankommande gods var ringa.

Ånglok med godståg vid Sonstorp. Loket är före detta NÖJ lok 22.

Sonstorps station.

Hällestads station. Krukorna vid rälsen är mjölk och grädde från Hällestads mejeri. De ska med tåget till Finspångs mejeri för att bli smör.

Banvakten Valentin Svensson med sin dressin vid Hällestads station 1910-15.

Timmertransport i Hällestad ca 1920 med enkla något överlastade bilar.

Hällestads station med PFJ:s 4:e lok med namnet Haddebo efter bruket i Närke.

Borggård

Borggård var en anhalt, dvs en hållplats men där det fanns stickspår för brukets transporter på banan och till lastkajen vid sjön Tron. Till kajen flottade Fiskeby timmer för transport på järnvägen, det kom även transporter av ved och timmer från Tjällmo.

1932 begärde Borggård bruk att ett postkontor skulle inrättas i Borggård. Den 1 jan 1933 startade det i den lilla byggnad som var anhalt (hållplats), som användes till 1947 då det nya anhalten togs i bruk.

Nu behövde brevbärare Malmlöf inte gå längs banvallen från Hällestad med posten.

På sjön Tron tillkom en postbåt från Tjällmo till lastkajen vid Borggård. Den var anpassad till en del tågtider så man kunde fortsätta resan om man ville. Båten ägdes av bönderna i Tjällmo. På båten står Einar Lindblad och "leker" sjörövare, med pistol i hand och skattkista i båten.

Borggård's första anhalt.

Brevbärare Malmlöf på väg med posten.

Postbåten på Tron.

Borggård's nya anhalt 1947.

Prästköp

Prästköps station blev en viktig knutpunkt med handel och förbindelse för gods och persontrafik med Tjällmo, Motala, Vadstena och Linköping.

Kring stationen växte fram ett mindre samhälle med Konsumbutik, ordenshus mm.

Godstrafiken på Prästköp var ringa och troligen genomgående trafik mot Tjällmo med 50 % spannmål mm samt 50 % massaved som avgående gods.

Reglering av signaler vid Prästköps station.

Prästköps station.

Skönnarbo station.

Ljusfallshammars station.

Skönnarbo

Skönnarbo station var ursprungligen station för både Ljusfallshammar, Grytgöl och Skönnarbo bruk. Till Annsjön fanns planer på ett stickspår och en ångbåt, troligen för Skönnarbo bruk. Vad som framgår av källmaterial blev det inte verklighet, troligen då Skönnarbo bruk vid den här tiden var i ekonomiskt obestand. Vid Annsjön fanns ett större sågverk, Ljusfalls såg.

Ljusfallshammar

När järnvägen anlades 1874 skapades en ny förutsättning och ett litet samhälle började utvecklas med företag och bostäder. 1913 byggs en station i Ljusfallshammar med ekonomiskt stöd av Grytgöls Bruk för att kunna nyttja den i stället för den längre bort belägna Skönnarbo station.

Stationen var en viktig samlingspunkt där ett gäng pensionärer vid sjutiden på morgnarna intog stationens väntsal med postboxar utefter en hel vägg, för alla i samhället måste hämta posten på statio'n. Några av veteranerna väntade på att rälsbussen från Norrköping skulle komma med "Dagbla't" medan andra var fokuserade på Örebrotåget vilket förde med sig Nerikes Allehanda.

Banan till Grytgöl

Ett industrispår till Grytgöl anläggs och tas i bruk 1914. Banan hade en spårvidd på endast 600 mm mot 891 mm på PFJ:s bana. Banan slingrade från stationen i Ljusfallshammar till sågverket och trådtrageriet i Grytgöl.

Under hela tiden var det bara ett lok som skötte allt, loket Grytgöl, byggt av Orenstein & Koppel år 1905.

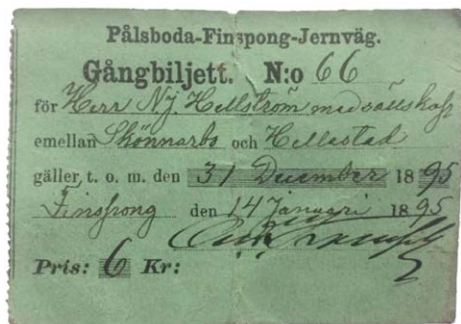
Grytgölståget med virke vid Ljusfallshammars station.

Den stora volymen på banan var sågade trävaror från Grytgöls sågverk förutom råvaror till och trädprodukter från Grytgöls bruk.

1954 var loket 49 år och allt var så slitet att man bestämde att lägga ner järnvägen.

Gångbiljett

Om man hade giltiga skäl kunde man köpa gångbiljett på banvallen, från början kostade den 3 kr/halvår. Giltiga skäl kunde finnas för: präster, läkare, de som bodde avsides, de som bodde efter linjen och de som hade ett arbete efter linjen

Tiden med NÖJ

Pålshoda - Finspong järnväg uppgick 1896 i Norra Östergötlands Järnvägar, NÖJ, som även ägde banan mellan Finspong och Norsholm. Nu kämpade järnvägen med ett problem, lönsamheten för främst persontrafiken. Konkurrensen växte från en ökande bilism och bussar som erbjöd snabbare och mer flexibla resor än de långsamma ångloken. Man försökte möta utvecklingen med nya lösningar, främst de välkända rälsbussarna, som kunde färdas mer än dubbelt så snabbt som ett ånglok med vagnar. Redan före 1940 hade merpar-

ten av persontrafiken lagts över på rälsbussar.

Förstatligande

Statsmakten som såg järnvägens problem försökte lösa det med stordrift. Riksdagen beslutade 1939 att staten skulle köpa de privata järnvägarna och inlemma dessa i SJ. Kriget kom dock emellan och det dröjde till 1950 innan NÖJ inlemmades i SJ. Men problemen fortsatte.

Allt har sitt slut

Det sista persontåget Finspong - Pålshoda gick 1962. 1967 togs godstrafiken Hjortkvarn - Pålshoda bort. 1988 upphörde godstrafiken Finspong - Hjortkvarn. Järnvägen mellan Finspong och Hjortkvarn revs i etapper under åren 1988 - 1991.

1991 invigdes gång- och cykelväg Finspong - Borggård på banvallen.

Tjällmo vatten och värme

Vi installerar bergvärme och utför
VVS-arbeten i Bygdegården

Tel: 073-073 39 13

E-post: info@tjallmo.se

Finspångs Brunnsborrning

Vi borrar energibrunnar för berg-
värme i Bygdegården

Tel: 0122-100 64

E-post: info@fbb.se

Nolér's el

Vi gör alla elinstallationer för den
nya Bygdegården

Tel: 070-287 46 10

E-post: info@nolersel.se

Östgöta Björnschakt

Vi gör markarbeten för parkering, drä-
nering och avlopp till Bygdegården

Tel: 070-643 70 17

E-post: info@bjornschakt.se

Våra företag är med i renovering och ombyggnad av Bygdegården åt Hällestads hembygdsförening

Björks bygg

Vi skall utföra alla snickeriarbeten i
Bygdegården

Tel: 076-022 00 43

E-post: info@bjorksbygg.nu

Eniva Isolerproffs Öst

Vi tilläggsisolerar Bygdegårdens vind
med miljövänlig lösull

Tel: 076-338 74 39

E-post: emanuel.ivarsson@isolerproffs.se

Roos Ventilationsteknik

Vi installerar ventilationsanläggning
för Bygdegården

Tel: 076-014 94 44

E-post: info@roosventilationsteknik.se

Demtec

Vi arbetar med rivning, sanering och
håltagning i betong i Bygdegården

Tel: 072-575 35 01

E-post: info@demtec.se

Bygdegården

Hans Lindberg

Nu äntligen börjar det hända saker i Bygdegården. Det tar lite längre tid än man tror att få igång bygget.

Men nu är vi igång. Vi kommer att jobba med lokala hantverkare så långt det är möjligt. Det blir bygdens projekt.

Längst ner kan du se hur övervåningen kommer att se ut med möblering.

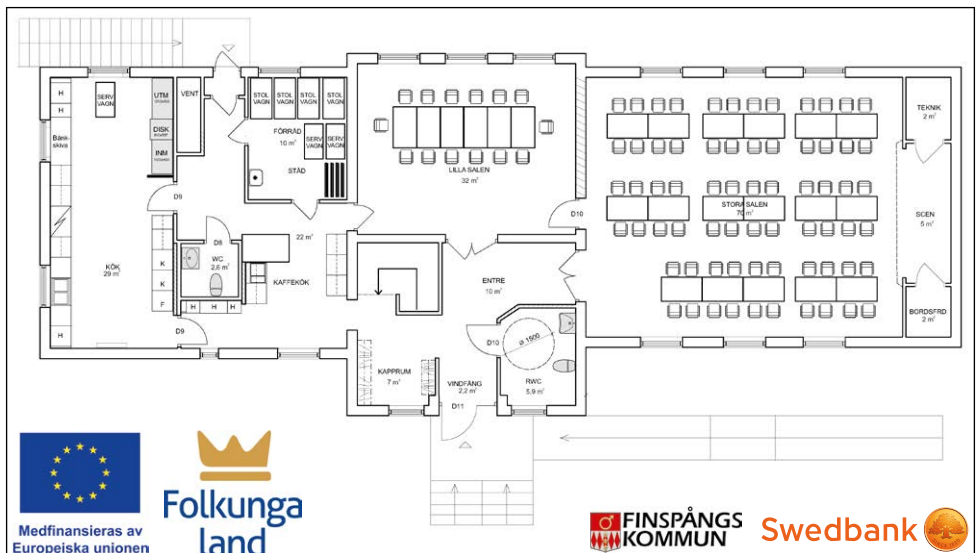
Vårt onsdagsgång har lagt ner många ideella timmar på att riva ut och städa ur Bygdegården. Åke "Bella" och Bosse Andersson har lagt ner många timmars skickligt hantverk på att tillverka nya, fina isolerade portar till de två garagen.

Nolers El har gjort en del grundläggande med elanläggningen. Finspångs brunnsbörning har borrarat två energibrunnar. Tjällmo Vatten och Värme

Åke "Bella" och Bosse Anderson har tillverkat nya garageportar, granskade av Dagge Hellström.

har installerat värmepump och bytt de radiatorer som krävs så vi får igång värmen i huset. Björnschakt har grävt för dränering runt huset och gjort markarbeten för parkering och entré-

Vi får EU-stöd från Leader Folkungaland samt bidrag från Finspångs kommun och Swedbank.

Tjällmo Vatten & Värme installerar värmepump och monterar nya radiatorer.

gångar. Ny trappa och handikappramp monteras av Björks bygg och vi har tagit emot 50 000 kr i bidrag från Swedbanks Alfastiftelse.

Demtec från Söderköping kommer att göra de rivningar och saneringar som krävs. Roos ventilation kommer att installera en ventilationsanläggning och när det är klart ska Eniva tilläggsisolera vinden med miljöriktigt lösull.

Så långt är vi klara eller på gång

Kevin och Linus från Finspångs Brunnsborrning har borrarat det första av två borrhål.

Östgöta Björnschakt har rivit den gamla trappan och grävt för dränering. Sen ska ytor för parkering och gångväg markberedas innan vintern. Asfaltering får ske i vår.

Sune Horkeby och Hasse Skoglund fick ta emot en check på 50 000 kr av Nelly Hoffrén från Swedbank för Sparbanksstiftelsen Alfa.

Hembygdsgården

Hasse Skoglund

Vinterns snöstormar gick hårt åt vår sälj vid Badhuset, så när Onsdagsgruppen åter samlades på våren, fick vi börja med att rensa upp och forsla bort grenar och kvistar efter den avlastningsbeskrning som arborist utfört, för att göra vår sälj säker och livskraftig igen.

Det blev flera lass i Sune Horkeby:s hästtransportsläpkärra.

Vårens arbete består även av att forsla bort "bråte" som den årliga åöversvämningen lämnar efter sig på vår gräsmatta.

Harald (1) Johansson och Hans Hellström skötte som vanligt, förtjänstfullt, gräsklippningen under säsongen - tillsammans med vår robotgräsklippare "Harald 2".

Inför nationaldagen putsades parken upp och stolar och bord ställdes fram. Det blev som vanligt en stämningsfull Nationaldag med flaggor, musik, körsång, fika och solsken.

Sommaren bestod av gräsklippning och div pyssel och fixande. I juli svämmade ån över igen och robotklipparen fick räddas från att bli dränkt.

Inför Hellsté marken iordningställdes Kålsoppaserveringen. Det var stor åtgång på Kålsoppa i år, så den tog tyvärr slut alldeles för tidigt! Nästa år får vi beställa mer, så det räcker. Det är lika imponerande varje år att ca kl.18 är allt borta från Hembygdsparken och en kan inte ana att det varit marknad där ca 2 timmar tidigare. Fantastiskt arbete av alla i Marknadsalliansen!

På hösten rev vi "vedförrådet", mot Ådalsvägen samt röjde träd och buskar, för att snygga till bakom Bygdgården.

Hösten avslutades med trimning av slänterna och bortforsling av gräsklippt. Marianne och Rebecca röjde i Kryddträdgården. Dag Hellström rensade hängrännorna.

Robotklipparen ställdes in för vintervila och då är det även vintervila för Onsdagsgruppen!

Tack för i år! Bra jobbat!

Vi ses i vår

Kulturskatter i logkistan

Per Olov Petersson

Malmstorpsslogen, en av de största byggnaderna i Hällestads Hembygdsgrd, är som de flesta andra flyttade till hembygdsgrden. Storleken gr att den frutom museum även blivit frrrd fr mngder av redskap fr fastighetssktsel, dvs vldigt trngt och rrgt.

Denna artikel är den tredje med avsikt att offentliggr museum prylarna och grna fr igång ett engagemang hos er lsare, helst med hjlp att fr till något intressant narrativ som drmed berättigar fortsatt frvaring/exponering. Frhoppningen är nu att vr mediavana generation nu är lättare att fr igång än på Östen Pettersson tid. Han var

ofta vldigt besviken att ingen mer än han ville bidra med stoff till tidningen, "Kan man prata kan man skriva, och småfel i texten gjorde ingenting" var hans tes. Och den gäller fortfarande.

Mycket glädjande brjar man nu hr a sig frn stugorna:

-Inger Wahlström 91, frn Hrketorp meddelade att de hade en Rotfruktsrivare som hon ofta nyttjade fr att gr potatismjl av. Det gick åt mycket vatten vid alla sköljningar som behövdes fr att fr bort allt smuts. Drfr gjordes det vid stranden av sjön Hrken. Slutligen fick det torka på lakan. Po-

tatispannkaka av grovt mjöl, bakades i ugn och äts med sylt, även sagosoppa på saft var populära slutprodukter.

-Lennart Karlsson som tidigare bidragit med egna foton på många byggnader i Hällestad hörde av sig och vill informera mera om Hällestad när han var ung. Se separata artiklar i denna tidning.

Kärrorna

Varifrån kommer de handdragna kärror på stora bilden? Kärran till höger vet vi en del om. Pelle Siljedahls farfar Bernhard, hade stor målerifirma i Finsspång på De Wijks väg. Kärran nyttjades när linolja och övriga ingredienser till målarfärgen skulle hämtas vid järnvägsstation.

Övriga kärror från vänster troligen en vanlig variant, borde vara föregångaren till nuvarande skottkärran? Nästa närmast, kan det vara en handikappvagn? Och slutligen den med en hängande mjölkså, nyttjades den när man handmjölkade kor utomhus på betet?

Hör av er om ni vet mer om användningssätt och var de kommer ifrån?

Notera även klockstapeln från Hällestads tingshus och på den de vita lagtavlorna med romerska siffror 1-10, dvs tio guds bud, lagbokens urmoder.

Jordbruksredskap från 1700-talet

En trävält, en trähärv med lite krök-

ta järnpinnar och en trärullharv med krökta järnpinnar. Från vilket lantbruk kommer dessa?

Oidentifierade prylar.

Nedanstående träram med ett sågblad, samt någon typ av raka. Denna gåta är även skickad till tidningen "LAND" med hopp om att någon läsare vet svaret.

Efter ca en månad fick vi svar från Anders Runesson i Karlshamn "Verktyget till vänster klöv man brädor och stockar med och den användes av två man".

Lars Bengtsson känner igen verktyget till höger "Det ser ut som en sorts ogräshacka som jag kom i kontakt med när jag jobbade i Kansas".

Kanske får vi mera svar....

Lennarts minnen av Hällestad

Per Olov Petersson

Lennart Karlsson är född 1939 i Vals-
torp, aktiv i hembygdsföreningen, bor
nu i Finspång. Har ett stort intresse för
Hällestadsbygden och har bla fotogra-
ferat mycket från ung ålder. Nu vill han
ge mer information från sin ungdom.

Han konstaterar att Hällestad då var
full av serviceinrättningar.

Här fanns tre affärer, Hilding Pers-
sons, Danielssons och Hårsmars där
det fanns godisautomat på utsidan
(ganska flexibla öppettider gällde).
Café Centric med jukebox, flipperspel
och biljardbord ett populärt ställe för
MC-burna (där nu Björks mekaniska
finns).

Hårsmars affär.

Bakom kommunalhuset fanns en kiosk
som var ett populärt häng för ungdo-
mar. Kioskägaren Stig Johansson var
även chef för elföreningen och hans far
hade elaffär tvärs över gatan.

Det fanns klädashop, försäljning av
strumpor, tyger och underkläder (Lek-
man som även var resande försäljare).

Bageri startade när mejeriet lades ner.

När bageriet lades ner startades Ma-
skinstation av bröderna Stig och Svante
Johansson.

FiskPelle var en hästambulerande fisk-
försäljare, som ofta blev törstig på pils-
ner vid affärsuppgörelser.

Det fanns två bilverkstäder, varav den
ena senare blev cykelaffär.

Här fanns fyra tankställen, Caltex, BP,
Shell och Gulf. En vid varje affär och en
vid en bilverkstad. Taxi drevs av Mar-
tin i Kullaberg.

Vi hade två banker, Östgötabanken i
stationssamhället och Hällestads spar-
bank i kyrkbyn.

Järnvägsstationens väntrum blev en
populär värmestuga ihop med poststa-
tion.

Här fanns en skräddare som hette Ha-
rald och en konservator som hette Ed-
vin.

Vi hade egen brandstation och vid den
en marknadsplats, bredvid Hårsmars
butik. En skröna säger att ny chefstill-
sättning på brandstation gick till den

Östgötabanken och Café Centric.

som förra chefs huvudbonad passa-
de bäst på.

Marknaden där hade slutat redan 1946, en marknad som givetvis präglades av diverse försäljning, som barn då såg man långtansfullt på rejäla träleksaker och leksaksgevär med kork i mynningen. Kraftmätning i form av att med slägga få upp en vikt så högt som möjligt. En levande apa på taket på en bil mm.

Ordenshus (IOGT) med bio i Tallberga, Ordenshus (SLU) i Lötenborg. Danskvällar med underhållning, danskurser mm.

Haga pensionat med exklusiv konst på

Sista tåget vid Hällestads station.

väggarna att nyttjas vid tillställningar som bröllop och begravningar mm. Bröllopen där fick då bli mer städade än de som kunde förekomma ute på skogsgårdarna. Det berättas om exempel där höns kastats in i matsalen och sprängladdning detonerat utanför så fönsterrutor gick i kras.

Skolor fanns i Hällestad, Borggård, Sonstorps bruk, Grytgöl, Ljusfallshammar, Brinken, Ruggestorp, Valstorp, Simonstorp, Ås och Katterum.

Kvarnar fanns i Borggård, Sonstorps bruk, Sonstorps station och Valstorp (Strömmen).

Sågverk fanns i Borggård, Sonstorps bruk, Sonstorps station, Ljusfallshammar (2), Sätra, Lötenborg, Brystorp, Djurshyttan och Gärtsjön.

Polisstation fanns i kommunalhuset om vilken berättas två polishistorier från Onsdagsgruppen.

Polismannen Arvid Nordin hade boxningsträning för ungdomar i sin egen källare. (Något för dagens poliser?).

En fjärdingsman haffade 1954 en 9-årig pojke, då hos frisören, som erkände direkt att han tillsammans med tre andra ynglingar krossat fönsterrutor i ett gammalt ödehus. Bötesbelopp för honom blev 72 kr ! (Tufft, men slapp fängelse...)

I Sonstorp fanns två affärer, Konsum och Sjöbergs. Två tankställen vid Sjöbergs affär och uppe vid Caltex (senare Göken). Albert i Vagelö hade taxi och bilverkstad. Här fanns även ekiperingsaffär, slakteri, urmakare, skoaffär, snickeri och en järnvägsstation.

Lennarts minnen av Fiskeby

Per Olov Petersson

Först en översiktlig historia från följande källor: Fiskeby Fabriks Aktiebolag av Vilhelm Kugelberg, Östergötlands Bergslag av Karl-Erik Bergsten

De skogar i södra Hällestad ("sörskatten") som nu tillhör skogsbolaget Holmen sedan 1985 var till största delen tidigare Fiskeby Fabriks AB från år 1918. Innan dess har det från 1600-talets första hälft som dåvarande Finspångs bruk ägts av Louis De Geer och hans ättlingar fram till 1857 då Karl Ekman övertog det, som då fick heta Aktiebolaget Finspångs Styckebruk.

Torpen som fanns på dessa ägor fram till 1950 talet hade byggts av torparna själva. De flesta av torpen byggdes under första hälften av 1800-talet. Mycket stor del av befolkningen bodde då ensligt i skogarna, uppväxta i stora barnkullar. Att få anställning var ofta svårt så ett alternativ var att bygga torpställe och bryta mark omkring för att odla spannmål och rotfrukter samt övrigt foder till några få tamboskap. Val av geografisk placering fick bli där det fanns jordmån tillräckligt och inte allt för långt ifrån närmaste släktingar. Boningshuset placerades oftast i ett praktiskt soligt sydvästläge av en backe. Denna etablering var givetvis noggrant överenskommen med bruket som ägde marken. Ett tufft kontrakt mellan torpare och bruket fick överenskommas som innebar diverse noggrant kvantifierade arbeten i form av kolning, kol- och vedtransporter, övriga diverse transporter, skogsarbete mm samt oftast dagsverken på brukets eget lantbruk (innebar övernattnings).

Lönen kunde betalades i kontanter men oftast i form av spannmål, salt, sill, potatis, mjölk mm. Mycket hårda villkor, men det gällde att överleva, nöden hade ingen lag.

I slutet av 1800-talet öppnade sig möjligheten att emigrera till Amerika, och så började ju industrialiseringen här hemma som bidrog till att torpetableringen avtog och efter sekelkiftet så började avflyttningen från torpen till boenden vid bruken. Fiskeby byggde nya mer moderna stugor ute på landsbygden för att få behålla kvar skogsarbetarkåren.

Obs inga soldattorp (1680-1901) i Hällestad och Vånga eftersom bergslagsarbetet befriade dem från militärtjänst.

Lennarts minnen

På 50-talet handlade det mest om vad Fiskeby skulle göras med alla gamla arrendebyggnader, ofta obebodda. Det var olika idéer beroende vem som förlöpande var skogs- och byggmästare. Rivas, rustas och hyras ut eller säljas? Försvarsmakten hade en tid önskemål om att vid eventuellt krig måste det finnas bostäder på landet för stadsborna att hysas in i.

Det anlades många skogsvägar. Det sattes upp fågelholkar var tvåhundra meter. Monterades gränstolpar, anslagstavlor och koppartavlor för rivna torp. Arrendatorerna fick virke för att renovera byggnader, de fick tegelrör för täckdikning. Man gick syn med regelbundna intervaller med några års

mellanrum för t.ex. staket och byggnader, så allt var enligt reglemente. De hade ett eget sågverk vid Yxviken. Ett eget snickeri i Butbro. När torp utmed skogsvägar revs, så sattes bommar upp, detta på grund av att skogsmästaren inte tyckte att någon hade där att göra.

En byggmästare tyckte att allt skulle vara rödfärgat utom runt fönster.

Under några år jobbade Lennart med att med cykel åka runt till många torpställen för att hjälpa till med att plantera gran på torplyckorna. I början planterade man direkt på gräsmarken med noggrant mätt avstånd mellan plantorna. Gräset behövde sedan återkommande trampas ner runt plantan för att inte skymma solen. Senare var man mer rationell och plöjde raka fåror för att sedan plantera i uppvända tilten för att slippa gräset.

Exempel på rivna Fiskebykåkar

Bygget, Vik, Brännkärr, Tranhalsen, Krusebo, Skura, Botilsbo, Håkabo, (med natursköna lägen utmed Översjön) Börsjöfallet, Bagghyttan, Gölstorp, Dalkarlsyttan, Ralsberg, Stensätter, Skärstorp, Skogstorp, Rösjödal, Falltorpet och Porskilen. Vid Svartebo,

fanns det tre bostadshus, Mellangården och Norrgården är rivna medan Södergårdens bostadshus finns kvar.

Exempel på Fiskebykåkar som sålts

Brinken, Starsjö, Hyttorpet, Sjövik, Valstorp, Malmstorp, Malmbacken, Gruvbacken, Åsbro, Ruggestorps gård, Ljungstorp, Djurshyttans såg och närliggande skogvaktarbostad. Karlsdal, Sjökullen, Djurshyttans gård, Kvarnfallet och Gamla sågen.

Resterna av Vik,

Auktion vid Rösjödal, därefter revs alla byggnader.

Välkommen till en riktig bygghandel!

Hos oss finner du material och kunskap till ditt projekt.

TILLSAMMANS FIXAR VI ALLT!

Grindvägen 3, 612 44 Finsång • Öppet: Mån-fre 6.45-18, Lör 9-14
Telefon: 0122-141 50 • E-post: info@xlbyggfinsang.se [xlbyggfinsang](https://www.instagram.com/xlbyggfinsang)

BARKS BUSS

Din personliga researrangör

Telefon: 0122-50 119 ■ Hemsida: www.barksbuss.se ■ E-post: info@barksbuss.se

ATLASSOL

Solenergianläggningar för Villa och Företag

Telefon: 0122-500 00 ■ Hemsida: www.atlassol.se ■ E-post: info@atlassol.se

**Flyers • Dekaler • Visitkort
Etiketter • Kuvert
Rollup • Skyltar • Bildekor
• Digitaltryck • Vepor...
och mycket mer!**

***Gör som Hällestads Hembygdsförening.
Anlita oss!***

**SCREEN
PRINT**

Trycksaker Reklam Profilprodukter

www.screenprintab.se

**FINSPÅNG 0122-165 04
Skäggebyvägen 33**

**NORRKÖPING 011-10 72 94
Lindövägen 72**

info@screenprintab.se

Program 2025

Med reservation för eventuella ändringar

26 mars kl 9-12

Onsdagsgruppen

Startar arbetet med underhåll och skötsel av Hembygdsgården. Varje onsdag med kortare uppehåll under juli.

Maj-juni

Hembygdens dag på COOP Viberga

Vår och andra hembygdsföreningar i kommunen informerar om verksamhet och sevärdheter, vid ett eller två tillfällen. Datum och tider meddelas senare.

6 juni kl 14.30

Nationaldagsfirande

Vid Hembygdsgården.
Musikkår utgår från Hällestadsgården kl 14.00.
Se annons i dagstidningen.

28 juni kl 10

Guidning vid Gruvstugan

I samarbete med kommunen, avgift 60 kr.

19 juli kl 10

Guidning vid Gruvstugan

I samarbete med kommunen, avgift 60 kr.

9 aug kl 10-16

Hellsté Marken

Vid Hembygdsgården.

6-7 sep kl 10
kl 14

Östgötadagarna - industriarvsrundan

Guidning vid Gruvstugan och ytterligare en plats. Närmare information i annonser och på Facebook, avgift 60 kr.

okt-nov

Onsdagsgruppen

Avslutar arbetet med Hembygdsgården för året, när är beroende på väder.

Välkommen

